

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen II. De Tribunali S. Inquisitionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

83. Legit quis librum hæretici authoris qui non tractat de religione ex professo: vel librum authoris Catholici cum scholiis aut commentariis hæreticorum: incidit ne in Bulla Cœna excommunicationem? Incidere Suar. docet, quidquid alij ex-teri conclament. Audit librum hæreticum legentem. Non incidere Sanchez ait; quia audire non est legere, & verba legis pre-nalis in sua sunt propria significatione accipienda. Probabilior tamen existimo contrariam Suarij sententiam: quia nomine audientis legit ille. Legit librum hæreticum in Provincia, ubi Bulla Cœna non est recepta. Non incurrere excommunicationem Sanchez existimat. Legit illum librum ruti-idiomatis, quo conscriptus est. Non incidere in excommuni-cationem Suarius iudicat; quia mens Pontificis non violatur. Libros hæreticos comburit auctoritate propria, nec Inquisitori-bus tradit. Suarius defendit eum ab excommunicatione; quia dum liber comburitur, non retinerur, quod Bulla præ-scribit.

EXAMEN II.

Circa materiam de Augustissimo Inquisitionis, Tribunali.

NB hæc in germania

CAPVT PRIMVM. *vsu non habent*

De DD. Inquisitorum potestate.

1. *D* materiei fidei complementum opera pretium duxi adijcere Tribunalis Inquisitionis tractatione. In primis itaque Inquisitorum exprime iurisdictionem. An sit Ordinaria, vel delegata?

In se & à principio delegata est, & omnibus excellentiis delegatae fungitur; attamen valde accedit ad Ordinariam, ita vt careat delegatae imperfectionibus. Colligo hinc posse causas hæresis alteri delegare. Imò dubium est, num sic delegatus ab inquisitoribus possit subdelegare. Tam angusta eorum iurisdictione.

2. *Ad quam sese Inquisitorum extendit iurisdictione?* Non solum ad ea, quæ ipsis competunt ex iure communi; sed ad ea etiam, quæ sunt consuetudine recepta.

An sit hæc iurisdictione Ecclesiastica, an secularis? Tota est Ecclesia

572 *Moralis Theologiae Tract. V. Virtutes,
Ecclesiastica, etsi iudices etiam sint in civilibus causis scio-
rum familiarium.*

4. *Habent ne familia in armatam? Ita planè, & huiusmodi
armorum licentiam suis ministris, etiam Aduocatis, & Con-
sultoribus possunt concedere.*

5. *Possunt ne Inquisitores ab Inquisitore generali, aut de pro-
vincia, aut de loco in locum transferri? Minimè, sine iusta causa. Quid
si causa mutandi sit ex aliorum parte iniusta, v. gr. quia contra
Inquisitorem odia, vel dissensiones personarum principum in-
seruere? Debet provideri de meliore Inquisitione; ne aliorum
culpa in ipsius vergat incommodum.*

6. *Inquisitores Regulares possunt ne delinquentes à suis Su-
perioribus puniri? Non solum puniri nequeunt in proprio offi-
cio, sed neque in aliis, saltem ea poena, quæ aliquo modo pro-
prij officij exercitium posset impedire.*

7. *Inquisitor recusatur iudex, ut sit spectus: ad quem am-
recurrendum? Ad summum planè Inquisitorem.*

8. *Quam necessarium sit Consultorum, seu Qualificatorum
iudicium? Ad declarationem propositionum vocari assolentur
at id fortè necessarium non est quando Inquisitores sunt
Theologi. Verùm eorum suffragia decisiva non sunt, sed con-
sultiua tantum.*

9. *Possunt ne Clerum ac iudices laicos cogere per censuras?
Clerum quidem possunt censuris obligare, vt cum populo
confluat in templum ad edictum fidei exaudiendum. Et iudi-
cem laicum ad sententiæ à se latae executionem. Quia si ne-
gligat iudex? Possunt contra ipsum procedere tanquam heretico-
rum fautorem.*

10. *Incurrunt ne hinc Inquisitores ullam irregularitatem?
Iam asserui in censurarum materia non incurrere; quia quo-
modocumque concurrant ad reorum condemnationem, non
fiunt irregulares ex Decreto Pauli IV. & Pij V.*

11. *Assolent dominorum temporalium statuta iurisdictionem
Inquisitorum impedire: quid tali in casu? Profectò, quaecumque
eiusmodi statuta sunt ipso iure nulla; possuntque Inquisito-
res cogere temporarios dominos sub excommunicationis
poena ad statuta illa reuocanda.*

12. *Possunt ne rei ab inquisitorum sententiâ appellare? Ab
interlocutoria possunt, non tamen à definitiua. Illud item
affirmo reos Superiorem adire non posse per viam querelæ,
& supplicationis.*

13. *Habentur ne Inquisitores pro presentibus suis in Præbendis,
& dignitatibus? Ita planè, etiã quo ad quotidianas distributiones.*

14. Inquisi

Examen II. De Tribunali S. Inquisitionis. 573

14. Inquisitorum peritiam, & etatem expendo. Magis eos
imisperitos quam Theologos esse debere assero: nec necessa-
rio habere quadraginta annorum etatem affirmo.
15. Expirat ne Inquisitorum iurisdictio morte concedentis,
v.g. Papa vel supremi Inquisitoris? Non expirat, etsi fuerit
concessa cum clausula, ad beneplacitum.

CAPVT II.

In quo habeant DD. Inquisitores iurisdictionem, &
de quibus cognoscant.

16. **H**abent ne Inquisitores iurisdictionem in Episcopum? §. 1.
Titularem tantum, vel erectum & non confirma- Subditis
tum non possunt capere, (nisi fortè esset de fuga suspectus, Inquisi-
vel aliquid in detrimentum fidei moliretur;) possunt tamen torum
dicta testium contra illum accipere, vt sic negotium instru- iurisdic-
ctum ad Pontificem immittant. tioni.
17. Habent ne iurisdictionem in generales Ordinum Regu-
larum? Generales hi non funguntur Episcoporum priuile-
gio. Attamen Inquisitores non debent contra illos procedere,
sed supremum Inquisitorum admonere Senatum.
18. Possunt ne contra Nuncium Sedis Apostolica procedere,
aut eiusdem Sedis Apostolica Officiales? Non possunt.
19. Subditus ne Inquisitoribus non baptizatus? Sicut non
est Ecclesie subditus, ita nec Inquisitoribus pro Ecclesia de-
certantibus.
20. Dubitatur, an baptizatus sit. Præsumendus quidem
baptizatus; si educatus & natus inter Christocolas; non si in-
ter infideles. Quid si ab infidelibus captus esset ante discretionis
annos? Non posset vti hæreticus puniri; quia sufficienter non
fuit instructus.
21. De queisnam causis possunt cognoscere Inquisitores? Non §. 2.
solum de causa hæresis, sed etiam de omnibus connexis, & Causa
incidentibus. Idem non solum corripunt hæreticas proposi- Inquisi-
tiones, sed etiam alias notæ inferioris; v.g. hæresim sapien- toribus
tes, malè sonantes piarum aurium offensiuas, temerarias, addicta.
scandalosas, stultas.
22. In quonam sensu ab Inquisitoribus accipienda verba
dubia? In sensu Catholico, nisi qualitas personæ de hæresi
suspectæ obstare videatur.

2. Subiecti

23. *Subiecti ne Inquisitoribus disputantes de Fide? Pollunt eos punire in casibus à iure in casibus à iure prohibitis.*

24. *An assistentes conuenticulis, vel concionibus hereticorum ab Inquisitoribus puniantur? Si id fiat in partibus hereticorum per duas vices, non parit grauem hæresis suspicionem. Si autem fiat in Catholicorum Prouinciis, etiam semel tantum, fieret quis vehementer de hæresi suspectus, & deberet abiurare, nisi aut ignorantia, aut qualitas personæ contrarium testarentur.*

25. *Qui sortilegijs usus est subiacet ne Inquisitorum animaduersioni? Ita quidem, si usus est aliquo Sacramento ut oleo sacro, Chrismate: si miscuit Sacramentalia, aut verba sacra, vt Euangelium, orationem Dominicam; Agnus Dei vestes Sacerdotales: à fortiori si reliquiæ Sanctorum; quia sunt hæc sortilegia hæreticalia, siue vt ait *Del-Rius*, hæresim sapientia. Imò ex Bulla Sixti V. cognoscunt de sortilegijs etiam hæresim non sapientibus.*

26. *Quid de eo, qui ope Demonis præterita, vel præsentia indicit, v. gr. furta? Ab Inquisitoribus punitur; quia omne cum diabolo commercium hæresim sapit.*

27. *Quinam suspecti de Hæresi ab Inquisitoribus corripuntur? Qui in communione sumunt plures aut maiores hostias. Qui non communicant in Paschate. Qui non abstinent à carnibus diebus Veneris. Qui asserunt confessos Regularibus teneri eadem peccata confiteri Parocho. Qui deturpant, vel lacerant schedulas affixas, quibus aliqui excommunicati declarantur. Qui ipsosmet inquisitores factis aut verbis; leditur enim S. Officium.*

28. *Quosnam alios puniunt delinquentes? Eos, qui consilium aliquod etiam iustum dederint reo ab Inquisitoribus incarcerato, ipsis inscijs. Egyptianas, quæ bonam, vel malam fortunam diuinant. Reconciliatos, dum sunt in carceribus, vel propter habitum pœnitentiæ vnus alteri conuita dixerit. Ad ipsos spectat reuelationes mulierularum examinare; & inuigilare, ne non Beatificatorum imagines cum sanctitatis signis publicè exponantur, iuxta Urbani VIII. constitutionem.*

CAPVT III.

De modo procedendi, tortura, sententia.

19. **Q**uoniam modo assolent procedere DD. Inquisitores circa delictorum probationem? Reus quidem est in territorio alieno, quid tunc? Possunt non solum verbaliter, sed & realiter citare, & capere reum, & mandare, vt ad se libri, & alia necessaria ad causam sine licentia dominorum loci, etiam Ecclesiasticorum transmittantur.
20. **V**t reus possit capi, qualia debeant indicia precedere? Ea quidem, quæ sint ad torturam sufficientia. Vnde non semper vnum testem etiam idoneum sufficere affirmarim.
21. **P**ossunt ne DD. Inquisitores ex suspitione leui formare Inquisitionem, & reum interrogare, etsi diffamatio non precedat? Possunt, quando est homo vilis, improbus, & abiectus; secus si honestus, nobilis, & Religiosus. De quam leui suspitione fit sermo? Voco leuem suspitionem comparatiuè ad vehementem; scio enim in se debere esse notabilem iudicis arbitrio.
22. **D**enunciatio facta est per chartam sine nomine, in qua etiam testes nominantur: potest ne reus ex vi huius denunciationis examinari? Minimè; quia est suspecta. Sed tamen præcipuam rationem praxim esse existimo.
23. **P**ost sententiam absolutoriam in crimine hæresis noua superueniunt indicia. Coniunguntur cum prioribus, & potest reus de nouo examinari.
24. **I**mposita fuit pœna arbitraria: quidnam faciendam, quando post superuenit plena probatio? Si nondum arbitraria illa pœna impleta est, puniri debet reus pœna ordinaria; si autem est impleta, detrahitur de secunda, nisi hæc esset capitalis, nempe indiuisibilis.
25. **P**ossunt ne in causis fidei de plano sine strepitu, & figura iudicii procedere? Possunt, seruatis tamen iis, quæ per se necessaria sunt ad sententiæ æquitatem.
26. **A**n tenentur, dum reum interrogant, manifestare ei indicia, & semiplenam probationem, ex qua ius habent legitimè interrogandi? Minimè tenentur. Profectò ad id tenentur in aliis, exceptis criminibus, v. gr. læsæ Majestatis, &c.
27. **N**egat reus: possunt ne Inquisitores impunitatem promittere, si verum fateatur? Non possunt; quia implere non semper

§. I.
Modus
precedendi
S. Inquisitionis.

semper valent. Annon hæreticus, præsertim relapsus ad hoc post promissam impunitatem esset necessariò puniendus?

§.2. 39. *Quonammodo se Inquisitores debeant habere circa torturam, exprimez, si quidem prout plerumque ad eum esse tenentur, cum crimen hæresis suapte natura sit difficilis probationis. Possit ne reus à sententia torturæ appellari? Potest, & appellatio admitti debet, nisi esset friuola, & calumniosa, v. gr. quando in processu allata sunt legitima ad torturam indicia, nec purgata sunt in termino ad defensionem concessio.*

39. *Debet ne dari torquendo copia indicatorum, & depositorum? Debet planè, sed sine testium nomine, aut circumstantiis, ex quibus possent innotescere.*

40. *Est torquendus minor viginti quinque annis? Debet ei dari curator, sed non ex S. Officij Officialibus. Datus ei curator non est. Confessio rei sine curatore, etiam spontanea, & iurata nullius est momenti. An necesse sit, curatorem intrinsece torturæ? Minimè.*

41. *Confitetur quis proprium delictum: potest ne pro complicibus torqueri? Minimè, nisi adsit seniplena probatio, quod socios criminis habuerit.*

42. *Plures sunt complices eiusdem delicti, & necessarium est ad torturam procedere. Prior ille torquendus est, à quo facilius veritas elici poterit, v. gr. qui timidior, debilior, delicatior fuerit.*

43. *Possunt ne torqueri persona privilegiata? Ita quidem exceptis minoribus annis quatuordecim, & prægnantibus usque ad quadragesimum à partu diem. De Clerico speculatio differre. Mitius quidem Clericus torquendus est, quàm laicus. Ex externis qui asserat Clericum non posse torqueri, etiam plurima sint indicia, quandiu non est de crimine diffamatus. Affirmo contrarium, præcipuè quando de hæresis crimine inquiritur.*

44. *Quanta debeant esse indicia ad torturam. Inquisitionum prudentiæ relinquo, id asserens, quod si quis sine sufficientibus indiciis torqueretur, eius confessionem esse nullam, nec posse ex ea condemnari.*

45. *Quot testibus indicia hæc probanda? Probari possunt per unum testem omni exceptione maiorem, qui deponit de ipsomet delicto, Audiui Petrum blasphemantem. Quia si tantum deponeret de aliquo actu remoto, vel proximo ipsi flagitio, duo testes essent necessarii. Sufficiunt ne ad testimoniam hanc familiares, infames, &c. Sufficiunt, dummodo sint contrites. Sufficit ne aliquando unus testis, qui non sit omnia excepit*

captione maior? Sufficit vnus testis de visu, quando reus est male famæ.

46. Vnicum adest indicium remotum per duos testes probationem: potest ne reus per id torqueri? Minimè, sed debent minimum esse duo, nisi illud vnicum esset proximum, & delictum maximè inferens. Ad sunt plura indicia, testibus tamen singularibus probata. Sufficiunt ad torturam.

47. An sufficiat sola fama, vt quis possit torqueri? Non sufficit, nisi adminiculis hinc iuuetur, quod reus sit vilis, & infamatus: quod fama orta sit non à maleuolis, sed fide dignis: quod ipsa per testes proberetur idoneos.

48. Est ne sufficiens ad torturam, testem, accusatum fugisse? Si ante accusationem post commissum delictum fugeret, præberet sufficiens indicium ad torturam; tanquam semiplenæ probationis. At fugere potuit post accusationem ob effectus calumniæ fugiendos, vnde haud sufficiens indicamentum est.

49. An sufficiens sit confessio rei extraiudicialis? Sufficit si est verosimilis: si facta est seriò & non iocosè ex iracundiæ calore: si est specialis, quo loco, & tempore factum sit: si duobus testibus saltem singularibus, & non contestibus proberetur.

50. An vnus socij criminis confessio faciat semiplenam probationem, sufficientem ad torturam? Minimè, nisi alia concurrant adminicula, v. g. stricta amicitia cum tali sociò: secreta inter ipsos collocutio: fama, fuga accusati: alij testes de auditu.

51. In crimine Magia due sage testantur fœminam quandam suis conuentibus interfuisse: sufficit ne ad torturam? Minimè, si fœmina bonæ famæ sit.

52. Tempore tortura est ne reus de re aliqua particulariter interrogandus? Minimè; quia hoc esset eum ad falsitatem inducere: cum vi tormentorum quilibet sæpè dicere soleant. Profectò generatim monendus est, vt circa obiecta veritatem aperiat.

53. Semel tortus est reus, & non confessus: potest ne iterum torqueri? Non potest, nisi noua superueniant indicia à prioribus distincta, quæ per se ad torturam sufficerent.

54. Reus in tortura crimen confessus est: debet ne eandem confessionem ratificare? Debet quidem extra locum torturæ, & post viginti quatuor horas. Quid si abneget? Secundò torqueatur. Etiam tunc abnegat. Post secundam torturam, non potest amplius torqueri; nisi fortè vtraque vice leuissimè
fuisse

578 *Moralis Theologia Tract. V. Virtutes,*
fuisse tortus, & posteriori confessioni alia noua signa prio-
ribus addidisset.

§. 3. 55. *Circa sententiam ferendam rogo, utrum possit vnus in-*
quisitor sine alijs ad cunctas causa actiones procedere? Vbi plu-
res sunt Inquisitores, non potest vnus sine altero procedere
ad capturam, ad purgationem indicendam, ad publicationem
testium, ad copiam actorum reo dandam: si equidem alter,
aut alteri praesentes sint; nam in absentia omnia illa solus
potest. Haec Hispaniae praxis. Quid ab Hispania praxi inde-
pendenter? Quilibet Inquisitor per se potest procedere inde-
pendenter ab altero.

56. *An Inquisitores sine Episcopo possint aut sententiam*
torturae ferre, aut actu reum torquere? Minimè; alijs omnia
erunt inualida. Idem assero de Episcopi Vicario Sede va-
cante.

57. *An possint permittere laicis, ut vnus ipsorum assistat in*
causis fidei, sicut fit Venetijs? Non possunt sine speciali Pape
pruilegio.

58. *Quonammodo sententia ferenda? De die, & non de no-*
cte debent ferre sententias, nisi multitudo negotiorum ad
tenebras cogat; & in publico, & in scripto; aliter non va-
lent. Non tamen necessariò pro tribunali sedentes.

59. *Quid de actu publico traditionis Curia seculari, & ex-*
ecutionis? Hunc actum debent in die festo exercere, ob maio-
rem populi concursum.

60. *Quanam probationes sufficiunt, ut reus condemnari possit*
ad poenam ordinariam? Debent esse (vt Doctores affirmant)
luce meridiana clariore. Vnde ex praesumptionibus & indi-
cijs planè probatis, potest haereticus condemnari ad poenam
extraordinariam trimum, fustigationis, exilij, carceris, &c.
Non tamen ad ordinariam poenam. Scio equidem ex pra-
sumptionibus & indicijs indubitatis posse etiam poenam or-
dinariam inferri, v. g. si quis è genere Iudaeorum aliquam
caeremoniam Iudaicam gerat. Sic Menoch. Adicio ex alijs
ad poenam ordinariam duas semiplenas probationes inter se
vniri non posse, nisi alia concurrant indicia.

61. *An abiuratio publicè debeat fieri? Asolet abiuratio de*
leui priuatim fieri; de vehementi publicè. Porro quando In-
quisitoribus iusta ex causa visum fuerit, potest etiam de leui
publicè fieri; & de vehementi priuatim.

62. *Quanam ad adiurationem aetas necessaria? In masculis*
annus decimusquartus, in foeminis duodecimus.

63. *Exprime abiurantium relapsum. Qui abiurarunt de*
vehementi

vehementi, si in secundo lapsu planè conuincantur hæretici, puniendi sunt tanquam relapsi: non autem si prius tantum de leui abiurarunt; vel si secunda vice non conuincantur hæretici, sed tantum eorum fautores.

64. *Qui abiurarunt, possunt ad confessiones admitti? Qui abiurarunt de vehementi, minimè possunt; secus qui tantum de leui abiurarunt: neutros tamen irregulares esse affirmo. Profectò Regulares ex Urbani VIII. decreto ad officia & dignitates inhabiles fiunt.*

CAPVT IV.

De bonorum confiscatione, pœnisque delictorum.

65. *Quandam confiscati bonorum facienda sit? Sequestratio, & descriptio bonorum in ordine ad confiscationem, non est facienda nisi in captura pro hæretici formali; non autem pro aliis delictis sapientibus hæreticis.* §. I. Confis-

66. *Possunt ne Inquisitores bona illa hæreticis pœnitentibus relinquere? Minimè, quia Regio fisco applicanda, aut applicata iam fisco ad ea ius habet.*

67. *Quid si Inquisitores non damnent reum, quando debent tenentur ne illa confiscanda bona illi restituere fisco? Non tenentur, quia ius fisci ad illa bona tantum est remotum, & iudicis condemnatoria sententia supposita.*

68. *Debet ne fisco debitis ei satisfacere? Satisfacere quidem debet iis, quæ ante delictum contracta sunt; quia post delictum iam sunt bona illa confiscationi obnoxia. Dubium est, an contracta debita post delictum. Incumbit fisco probare fuisse post contracta.*

69. *Quenam bona non possunt confiscari? Maioratus institutus non solum ex bonis propriis, sed etiam à Rege donatis. Neque bona fideicommissis subiecta, nisi id factum esset in fauorem solum delinquentis. Neque bona castrensia, aut quasi castrensia filijs, sed hæc cedunt patri. Quod à fortiori dicendum de bonis profectitijs.*

70. *Expende delictorum pœnas Quenam hæretico infliguntur? Hæresarchis, & dogmatizantibus raro reconciliatio conceditur, etsi pœnitentiam ostendat; præsertim si hæretici.* §. 2. Pœne

580 *Moralis Theologiae Tract. V. Virtutes,*
tunc id faciant, quando iam sunt Curiae seculari tradendi.

71. *Hæretici absentes sunt conuicti.* Si citati non compareant infra triginta dies, seculari Curiae traduntur, & eorum comburitur statuta.

72. *Non sunt conuicti, sed eodem modo citati, addita etiam excommunicatione infra annum non compareant.* Declarantur hæretici, & bona à die, quo testes deposuere eos in hæresim incidisse, confiscantur.

73. *Hæretici defuncti sunt.* Si plenè eorum hæresis probata est, vel si in carcere existentes sese interemerunt, vel etiam si per annum contumaces fuere in excommunicatione ex causa fidei (ex quibus sufficienter quis probatur hæreticus) eorum memoria damnatur, statua comburitur, ossa extrahuntur si possint distingui, bona confiscantur. Porro quantumvis contra bonorum confiscationem spatium quadraginta annorum præscribatur, contra damnationem memoriae, & combustionem statuta nullius temporis interstitio præsumitur.

74. *Hæretici pœnitentes sunt.* Post publicatos contra eos testes pœnitent? Ad perpetuos carceres damnantur. Scio mirius puniendos fuisse, si ante accusationem pœniterent.

75. *Possunt ne Inquisitores id mutare in aliam pœnam arbitrariam?* Possent quidem ante latam sententiam; quia post sententiam semel latam solus Supremus Inquisitor illam mutare potest saltem in Hispaniæ Inquisitionibus.

76. *Pœnitent illi solum in publico Theatro, proximè ad supplicium.* Vix fides ei habenda videtur.

77. *Sunt hæretici impœnitentes.* Puniuntur morte. *Impœnitens quis est fictione iuris, id est, negat se unquam hæreticum fuisse, et si crimen contra eum plenè probatum sit.* Etiam morte punitur; quia obliuio hîc non præsumitur, sicut in nullis factis arduis; atrocibus, & horrendis.

78. *Quid si is confitens diminutus sit, id est, vel non omnes suos errores fateri vult, vel negat de complicibus, quos scire conuincitur?* Eidem pœnæ addici solvere certum est. Scio tamen aliquando in hoc facilius obliuionem admitti.

79. *Confessus est quidam hæresim, & ante impletam pœnitentiam reuocat confessionem.* Si non probat talis reuocationis causam impœnitens, & negatiuus censetur; & nisi resipiscat, Curiae est seculari tradendus; nisi id continenti, id est, in iudicis præsentia reuocaret.

80. *Confitetur quis verba, vel facta hæreticalia, sed negat inter*

intentionem. De hac solùm est torquendus. Sin autem non solùm ipse ea fatetur, sed & de iis conuincitur, Curia est seculari addicendus.

81. *Hæreticus relapsus est.* Tradendus eidem Curia, nisi spontè ad pœnitentiam rediret. *Quid est sponte redire ad pœnitentiam?* Non certè dicitur sponte redire, qui redit eo quod timeat: vel facillè prauiderè potest se accusandum; sed qui sincerè redit. Monuerim non posse damnari tanquam relapsum, qui secunda vice tantùm est vehementer de hæresi suspectus. Plura Exam. I.

82. *Apostata pœnam subiunge.* Qui apud infideles abnegauit fidem si sponte petat reconciliationem, & dicat se fidem interius seruasse, debet abiurare, vt vehementer suspectus, & aliæ pœnitentiæ salutares ei imponi. Si verò etiam interius fidem abnegauit, debet abiurare, vt formalis Apostata, & grauius puniri. *Non comparet sponte.* Tunc si negat internam abnegationem, torquetur super intentione, & in negatione persistens, abiurat de vehemènti.

83. *Fatur intentionis nequitiam.* De iure ad carcerem perpetuum damnandus est. Sed ferè arbitrariis pœnis pecuniæ, treremium fustigationis, &c. punitur.

84. *Astrologi iudiciarij pœnas aperi.* Prædicens futura contingentia etsi asserat se non certò id affirmare, potest pœnis Canonicis puniri, vel aliis arbitrariis.

85. *Imò quis nuptias contrahit simul.* Iuxta Inquisitionis Romanæ stilum, vt vehementer suspectus torquetur super intentione, & negans post abiurationem ad treremes per quinquennium, aut septennium damnatur. Iuxta Hispanicam verò vt leuiter suspecti non torquentur, sed pœnitentiis salutariibus, vel etiam treremibus puniuntur. *Capiendi ne mox huiusmodi delinquentes?* Minimè, nisi præcedat plena probatio.

86. *Hæreticaliter quis b asphemauit.* In Hispania Inquisitionibus ferè tantùm abiurat de leui. Pœnæ verò sunt pro delicti qualitate, v. g. si dixerint blasphemiam ex subita ira vel alia passione, damnatur ad treremes. Aliàs nudo capite, & pedibus, teste succincli, dextera ardentem faciem tenentes die festo stant in Ecclesia; ibique sacris peractis, sententia illis legitur cum aliis pœnitentis, v. gr. ieiuniis, precationibus, pœna pecuniaria.

87. *Expendi, quam Blasphemie hæreticales sint?* Quæ continent formaliter falsitatem contra fidem, vel virtualiter quidem: v. g. cum quis Deum nominat iniustum, etsi non affirmet esse talem.

88. *Clericus in sacris, vel Religiosus professus contrahit matrimonium. Abiurat de leui, & ad triremes ad minus per quinquennium damnatur. Quid si alia indicia sint vehementis suspicionis, v. gr. si talis esset de Prouincia haresi Lutherana infecta? Grauior esset & abiuratio, & pœna.*

89. *Conculcauit quis Crucem, aut imagines Sanctorum te- cussit. Fit suspectus de hæresi, & si id ex iracundia fiat, poenis punitur arbitrariis.*

90. *Obsordesit in excommunicatione per annum. Potest quidem ab Inquisitoribus vt suspectus puniri, sed non alioquin nisi excommunicatio illa in Fidei causa esset.*

91. *Confessarius sollicitauit. Respondeo generatim iuxta Romanæ Inquisitionis morem vehementer esse suspectum; iuxta Hispanicæ leuiter. Consequenter in illa torquetur, in hac minime. Pœnæ ordinariæ ex constitutione Gregorij XV. Suspendio ab executione Ordinis, Beneficiorum priuatio, & perpetua inhabilitate ad illa, etsi Religiosus sit, vocis actiua & passiuæ priuatio. Interdum etiam adduntur aliæ pœnæ pro delicti qualitate. v. gr. damnatio ad triremes, carcer perpetuus. Mox sermo redibit.*

92. *Non Sacerdos, Confessiones audit, & absoluit. Si est laicus & persona vilis, fustibus cæditur, & ad triremes immittitur. Si sit persona honesta & Religiosa, ad triremes solum; si talis est, vt ad triremes mitti non debeat, exilio addicitur. Si est in aliquo Ordine, ab eo toto tempore exilij suspenditur. Porrò secundum Bullas tradi deberet seculari Curia; sed id ab Hispanica Inquisitione non obseruatur. Idem iudicium fero de non Sacerdotibus Missam celebrantibus, etsi verba consecrationis non proferant, aut etiam illam non perficiant, modò vestibus Sacerdotalibus illam incipiant.*

93. *Fauor quis, defensor, receptator hæreticorum est. Fit suspectus, sed non æqualiter. Hinc prudentiæ Inquisitorum permittitur eum cogere abiurare de leui, aut de vehementi. Punitur arbitrariè pecunia, exilio, fustigatione triremibus, imò & bonorum confiscatione. Fauor inefficax fuit. Licet fuerit inefficax, id est, si non obstante fauore reus ab Inquisitione fuit captus. Fiunt ne suspecti qui non denunciant hæreticos? Non, nisi ex officio ad denunciandum non teneantur.*

94. *Retinet quis, vel legit libros. Pro qualitate facti & personæ fit vel leuiter, vel vehementer suspectus. Porrò ordinariè tantum de leui abiurat, & pœnæ etiam leuiores ei imponuntur.*

Examen II. De Tribunali S. Inquisitionis. 583

95. *Impedit quis S. Inquisitionis Officium.* Fit de Fide suspectus, non tantum si id faciat ex odio Fidei, sed etiam ex amore consanguinitatis, amicitia, pretio, &c. Abiurat tamen de leui, & mitius punitur, si ex Fidei odio non impediuit.

96. *Transfert ad infideles arma, equos, &c.* Si vilis persona in fustibus caditur: si non vilis, exilio & pecunia in ea quantitate, qua equi, armaque valebant. Si arma non transmissa fuerint, confiscantur: si transmissa, duplicatur pecunia. Profectio hæc ita, si arma transmissit lucri causa; nam si causa auxilij, tunc agendum tanquam cum fautore hæreticorum.

97. *Quid de Iudeis & Mauris conuersis?* Pro qualitate delicti ab Inquisitoribus puniuntur abiuratione, veste, & reliquis penis.

98. *An malefici & sortilegi ad Tribunal S. Inquisitionis spectent, & quomammodo puniantur?* Si sortilegia hæresim spectant ad Tribunal. Torquentur de intentione, & quamuis abnegent, de vehementi abiurant. Si laici, & ignobiles sint, plerumque trinemibus traduntur; aliis alia imponitur poena.

99. *Inuocat quis Dæmonem ad tentandam alterius pudicitiam.* Est sortilegium hæreticale, etsi per modum imperij fiat; quia illud imperium fictitium proculdubio est.

100. *Vitatur ille in sortilegio Hostia super quam Missam celebravit.* Licet eam non consecrauit, est hæreticale, non quidem propter hostiam quæ non est consecrata; sed propter super eam celebratam Missam.

101. *Abusus fuit miser Sanctissimo Eucharistia Sacramento in sortilegio.* Tradendus planè est Curie seculari.

102. *Maleficio vir, aut femina vicinam personam occidit, aut damnum graue infert.* Si occidit, Curie seculari tradatur: si verò citra mortem damnum notabile sit illarum, ex constitutione Gregorij XV. carceribus mancipatur.

103. *Quis non implet poenitentiam ab Inquisitoribus imposedam.* Non tanquam relapsus, sed tanquam impœnitens arbitrariè punitur, v. gr. ieiunio, fustigatione, &c. *Pertinaciter adhuc implere recusat.* Curie tradendus seculari.

104. *Pœnas ex ordine schismaticorum.* Ordinariè tantum sunt de leui suspecti. Pœst tamen suspicio ex temporis diuturnitate, & aliis circumstantiis vehemens fieri. Puniantur Beneficiorum priuatione, & inhabilitate ad illa, exilio, carcere, trinemibus. *Pertinaces illi.* Traduntur Curie seculari.

105. *Delicto quis sodomitico scdatur.* Vbi sodomitæ ab In-

584 *Moralis Theol. Tract. V. Virtutes,*
quisitoribus puniuntur, non est cogendus ille abiurare, sed
conuictus, vel confessus Curia seculari traditur.

106. *Testis falsus apud hoc Tribunal quoniam modo pœnitentis?*
Non quidem pœna talionis, nisi quando alter propter tale
testimonium vt hæreticus combustus fuisse. Quamuis ne-
que in eo casu id præstandum nisi supremo S. Inquisitionis
Senatu consulto.

107. *Falsus fuit testis pro absolutione rei.* Agitur cum eorum
cum hæresis fautore. *Alios quis induxit ad testimonium falsum.*
Eadem quidem pœna, qua ipsi falsi testes, puniendi sunt.

CAPVT V.

De Sacerdote pœnitentem sollicitante ad Venerem.

§. I. 108. *Q*uidnam Pontifices aduersum sollicitantes statuerunt
In Sa- Pius IV. in Bulla publicata die 16. Aprilis an-
cerdotē no 1561. tribuit Inquisitori generalis iurisdictionem cogno-
sollicitā- scendi, & puniendi per se, vel per alios à se deputatos de-
zem ad linquentes Sacerdotes tam seculares quam Regulares Re-
Venerem, gnorum Hispaniæ, qui Sacramento pœnitentiæ in actu au-
Bulla diendi confessiones abutuntur, mulieres pœnitentes ad actum
Pontifi- inhonestos, dum earum audiunt Confessiones alliciendo, &
cum. prouocando: seu allicere, & prouocare tentando, & procuran-
do. Deinde Clemens VIII. solum statuit Inquisitorem ge-
neralem in Hispania procedere posse aduersus quoslibet Pre-
byteros seculares, & Regulares in Sacramento pœnitentiæ
seu in actu Confessionis Sacramentalis sollicitantes mulieres
pœnitentes ad impudicitiam, seu peccata carnis. Verum
Gregorius XV. die 30. Augusti anno 1622. & sui Pontificatus
2. edidit aduersus sollicitantes Sacerdotes constitutionem.
Primò refert, & confirmat Bullam IV. illamque non solum
in Hispaniarum Regnis, sed in quibusvis Christiani Orbis
partibus firmiter, & inuiolabiliter obseruari præcipit. Secun-
dò, ne de pœna his delinquentibus imponenda, & de modo
procedendi ab aliquo dubitari possit, statuit, quod omnes &
singuli Sacerdotes tam exempti, quam non exempti, qui personam
quacunque illa sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum aliquo
quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confessionis,
siue antè vel post immediatè, seu occasione vel prætextu Con-
fessionis

Confessionis huiusmodi, etiam ipsa Confessione non secuta; siue extra occasionem Confessionis in confessionario, aut in loco quocunque, ubi Confessiones Sacramentales audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint, in officio S. Inquisitionis seuerissime puniantur. Tertio apponit modum cognoscendi de huiusmodi delicto; remittit enim eius cognitionem tam Inquisitoribus, quam locorum Ordinariis simul, vel separatim. Quarto, pœnas assignat sollicitanti Sacerdoti. Quinto ad delicti huius difficilis quidem probationis punitionem præcipit Inquisitores uti testibus singularibus, concurrentibus præsumptionibus, indiciis, & aliis adminiculis. Sexto mandat omnibus confessariis, ut suos pœnitentes, quos nouerint fuisse ab aliis ut supra sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi.

109. Enim verò in decretorum huiusmodi expositionem rogo, an denunciandus sit Confessarius virum ad nefarium congressum inducens? Ita planè; quia sic statuit Gregorius, *Qui* §. 2.
Bulla-
rum ex-
positio. *personas, quacumque illa sint, ad inhonesta sollicitare, &c.*

110. An sollicitans fœminam aut virum ad actus solum venialiter malos sub graui culpa sit denunciandus? Tangere manum vel mamillas fœminæ, digitos intorquere, vellicare, in genere castitatis peccata venialia sunt, quando ob solam delectationem absque ulteriori fine, vel periculo pollutionis habentur. At aliquæ actiones veniales ex se assolent frequenter mortales fieri ex affectu prauo; quia obnoxia amplius sunt periculo, & asseruiæ prauæ affectus. v. gr. mammillarum contrectatio. Vnde assero si Sacerdos pœnitentem tactibus honestioribus tangat, v. gr. manum apprehendat, qui quidem tactus leuiter indicat internum affectum, sed potius pœnitens prudenter agnoscat Sacerdotem haud animum habere ulterius progrediendi, non esse sub graui culpa denunciandum. Secus si ex immodestiori tactu, aliisque circumstantiis animus ulterius progrediendi colligeretur.

111. Tribuit quis fœmina in Confessione chartam, in qua ad Venerem incitat: censendus ne sollicitator in Confessione? Scio Ferdinandum de Castro Palao probabilem asserere partem negatiuam, si charta illa non immediatè post susceptum Sacramentum legatur, sed transacto iam tempore. At tanti amici mei venia affirmo huiusmodi traditionem chartæ sollicitationem esse, iniuriamque Sacramento fieri; si quidem tempore, quo monendus erat pœnitens, de mutatione

vita, instrumentum tradatur ei, quo grauius saucietur. Ad hoc accidentale omnino esse chartam proximè legi, aut non legi grauitas enim aut leuitas traditionis chartæ solummodo statuitur in eo quod charta immediatè post susceptum Sacramentum legatur, aut differatur.

112. *Denunciandus ne, qui foeminam incitat, vt alium ad copulam admittat?* Ita planè, iuxta illa, *sive inter se, sive cum alijs, &c.* quia pœnitentem verè ad turpes actus inducit, per accendensque fit, sint secùm, aut cum alio exercendi.

113. *An sollicitans foeminam aut virum, vt mediet, comprehendatur?* Comprehenditur planè illis verbis: *qui ad inhonestam sive inter se, sive cum alijs perpetranda, sollicitauerint.* Scio graues Doctores affirmare probabiliter non esse sollicitationem in Bulla comprehensam; quia cum non sit ad exequendum carnis flagitium cum pœnitente, non videtur in Bullis prohibita. Attamen assero probabilius denunciandum quia prouocans pœnitentem, vt mediet, absolutè ad actus inhonestos prouocat.

114. *Te foemina sollicitat ad venerem explendum, tu renuis, contentus testibus: an denunciandus sit?* Si foemina prouocaret Confessarium ad sodomiam, ille verò ad naturalem congressum incitaret, vel è contra, denunciandus esset: quia absolutè Confessarius inductor est ad malum, ad quod non est à pœnitente prouocatus. At quando solum renuit congressum, volens se tactibus tantum delectare, non censetur Confessarius sollicitate ad malum, sed sollicitationi factæ à foemina consentire.

115. *Num ad alia crimina sollicitans Confessarius, v. gr. ad homicidium, furtum, denunciandus sit?* Minimè; quia in Bullis cautum non est editis planè in odium ad venereum delictum sollicitantium.

116. *An hæc ad venerem sollicitatio in alijs Sacramentis sit denuncianda necessariò Inquisitoribus?* Non; quia nullibi de huiusmodi delicto specialiter cautum est fieri denunciationem.

117. *Quanam dicatur sollicitatio facta ante vel post immediatè ad confessionem?* Illa dicitur sollicitatio ante vel post confessionem immediatè, quando inter sollicitationem & confessionem nihil mediat, ita vt neque Confessarius, nec foemina ad extraneos actus diuerterint. Vnde si absolutione impensa aliquis illorum ad extraneum actum diuerterit, & sic diuersus vel foeminam diuersam statim sollicitauerit, non dicendus est proximè immediatè sollicitare.

118. *Vt ante Confessionem dicatur Confessarius sollicitare, inquiratur ne Confessionem ipsum sequi? Sufficit planè, si foeminam accedentem confiteri, venerem persuadeat, & dissuadeat Confessionem; quia tunc Confessarius laqueum parat, ubi à laqueis poenitentem deberet absoluerè. Vnde Gregorius adiecit, Etiam ipsa Confessione non secuta.*

119. *Quid si foemina non vult statim confiteri, sed dicit Confessario se velle confiteri in crastinum, & tunc occasione arrepta Confessarius de veneris tractet? Talis sollicitatio non est proxima Confessione faciendæ, sed solùm conventioni de Confessione; ac proinde non deliquit in Confessione, nec proximè ad illam, & consequenter haud est denunciandus.*

120. *Foeminam volentem confiteri Confessarius per verba alioquin honesta, aut indifferentia dissuadet Confessionem, animo incitandi postea ad libidinem: an sit denunciandus? Respondent quidam sollicitationem minimè denunciandam, si animum prauum illis verbis dissuasoriis non manifestauit; secus si animus improbus manifestus est. At ego censeo denunciandum; quia etsi aliis illa verba vel signa indifferentia sunt, at foeminæ hîc & nunc non sunt indifferentia, sed ad malum determinata, & satis prauæ voluntatis Confessarij expressiua. Igitur saltem respectu foeminæ sollicitationem exteriorem constituunt.*

121. *Quidnam sollicitare in confessionario simulando Confessionem? Simulatio hæc dupliciter potest contingere. Primum si tam poenitens quàm Sacerdos, vt liberius de rebus inhonestis tractent, si mulent confessionem. Secundò, si poenitens non animo confitendi, sed alia negotia tractandi, accedat ad Confessarium, cum tamen ab iis à quibus videtur, intelligatur ad confessionem accedere; tunc inquam confessio simulatur.*

S. 3.
De collo-
cutione
lasciua
in Con-
fessiona-
rio simu-
lando

122. *Rogo igitur, an sit obligatio denunciandi, si uterque conuenit in simulatione? Scio vtrumque grauiter non solùm aduersus temperantiam, sed etiam aduersus religionem debitam Sacramento Poenitentiae in huiusmodi locutione lasciuia delinquere. At assero, nemini incumbere denunciandi obligationem; non Sacerdoti, vt constat, neque poenitenti, alias se ipsum denunciare teneretur. Imò nec hæc sollicitatio est Sacerdoti propria, sed mutua, ac proinde in sollicitationem sibi factam vterque conuenit. Facilius dixeris non tam esse sollicitationem, quàm sollicitati iam amoris iniqui fruitionem.*

123. *Poenitens bono animo accedit alia tractandi negotia,*

69

588 *Moralis Theologiae Tract. V. Virtutes,*
et ad Veneremur à Confessario. Si Sacerdos aspicientibus consultò exhibet speciem eius qui Confessiones audit, aut poenitens genuflectit, ipseque Confessarius habitu audiendi Confessiones adstat, uti assolet qui Confessionibus audiendis dat operam, denunciandus est; quia in confessionario simulans Confessionem audire sollicitat, aut prava verba texit. Gregorius autem inquit, *Sive extra occasionem Confessionis in confessionario, aut in loco quocunque, ubi Confessiones audiuntur, &c. Simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare, &c.*

124. *Potest ne Sacerdos aliquando in Confessionario de rebus inhonestis tractare cum foemina quin sit denunciandus?* Potest, si nulla adsit simulatio Confessionis audiendae, v.g. si sedeat foemina, si vnus aut alter stet, si nullus adsit, qui possit de simulatione iudicare, ut si clauso Ecclesiae ostio, &c. Ratio est, quia non quaelibet sollicitatio in confessionario facta illo Gregorij decreto cauetur, sed ea solum, quae Confessionem simulet fieri: *Simulantes ibidem Confessiones audire. Legendus Castro Palao.*

125. *An ubique denunciandus qui simulans Confessionem audire sollicitavit?* Vbi Bulla Gregorij recepta non est, haud tenetur foemina sollicitata Confessarium Inquisitoribus denunciare; quia haec sollicitatio non est facta in Confessione nec proximè ad illam quod solum in Bullis Pij IV. & Clementis VIII. praecauetur.

126. *Quinam intelligendus sit nomine Confessarii seu Sacerdotis sollicitantis? An simplex Sacerdos?* Si exponatur Confessiones audire, & sollicitet poenitentem, nomine Confessarii intelligitur; quia potestatem Ordinis habet, & potest à venialibus, & mortalibus iam confessis absolvere.

127. *An Episcopus, Nuncius, Officialisque Sedis Apostolicae Sollicitantes non sunt denunciandi Inquisitoribus; quia ipsi subiecti non sunt.*

128. *An Hispanus Inquisitor sollicitans?* Nullo modo Tribunali vel Episcopo denunciandus est; quia si delegati sunt Sedis Apostolicae, seu inter delegatos officialisque eius numerandi, uti affirmant Eymeric. & Pegna, Sedi Apostolicae denunciandi; si autem sub delegati, ac commissarii sunt Inquisitoris Generalis, supremo Senatui addicenda denunciatio est.

129. *An laici fingentes se Sacerdotes et Confessionem exipientes, si sollicitent, sint ex hoc decreto denunciandi?* Minime quia decreta solummodò Sacerdotes comprehendunt. Profectò ex constitutione lata à Gregorio XIII. aduersus eos, qui

qui se Sacerdotes simulam, & sub tali simulatione Confessiones excipiunt, denunciandi sunt.

130. An pœnitens Confessarium sollicitans comprehendatur? Non; quia constitutio non aduersus pœnitentes, sed aduersus Confessarios pœnitentes sollicitantes lata est.

131. Quando cesset obligatio denunciandi Confessarium? Cessat in primis si emendatus præsumatur, nec periculum sit recidui; quia decreta non tam punitionem attendunt Sacerdotis, quàm Sacramenti pœnitentiæ reuerentiam. Id quod intelligendum est, quando ex Inquisitorum mandato aliud non constat.

§. 4.
De cessatione obligationis denunciandi.

132. Quando autem emendatum esse præsumam? Quando rursus accedit pœnitens & minimè sollicitatur, aut talem ostentat erga ipsum pœnitentiam, ut pœnitens coniciat non tam ex metu denunciationis, quàm ex interna immutatione ducere exortum. Deinde cessat, si correctione fraterna integrè emendandus speratur; quia ex iure naturali tenemur reuerentiæ Sacramenti providere minori damno proximi quo fieri possit, uti affirmat Fagundez. Profectò existimo raro hanc emendationem huiusmodi correctione secreta sperari, ac proinde raro cessare obligationem, ut adnotat Palao. Tertio ab aliquibus excusatur, quoties Sacerdos aliquo modo de tali delicto infamatus non est; quia Bulla Clementis VIII. petit Sacerdotem esse infamatum; ait enim, *De quomodolibet infamatis*. Contrarium assero; quia raro femina sollicitata teneretur denunciationem facere, siquidem hoc crimen secretissimè committitur, neque aliud à sollicitato pœnitente illud agnoscit, neque infamatio contingit, nisi quando hoc delictum denunciatum est. Quarto excusatur si Episcopo denunciatur. Non probo; quia iudico Clementem VIII. cuius ille decreto nititur, ab Ordinariis abstulisse huius criminis cognitionem, & priuatim Inquisitoribus concessisse. At Gregorij XV. constitutio ideo ab Inquisitoribus Hispaniæ recepta non est, quia æquè ipsis, & Ordinariis concedit facultatem in hoc crimine procedendi, præcipuè circa inhonestam sermocinationem in confessionario cum simulatione Confessionis. Quinto denique idem excusatur, si sub decreto naturali sollicitatio cognoscatur. Etiam improbare cogor; quia secretum seruare non debeo, quoties eius obseruatio in damnum commune cedit: & quodnam, precor, damnum æquale quàm in Sacramento pœnitentiæ venaenum loco medicaminis propinati?

Fagund.
Pal.

§. 5. 133. *Quænam pœnis, & quam ratione Inquisitores in hoc crimine procedant? Quovsq; reus à duobus, vel tribus testibus denunciatus sit: non recluditur; quia cum testes singulares sint, & regulariter præsumptio stet pro Sacerdotibus, probatio efficacior, quam in aliis delictis requiritur. Quapropter Inquisitores Hispaniæ non assolent inconsulto supremo senatu aliquem specialiter Religiosum, in secretum carcerem detrudere. Causa conclusa Ecclesiastici Consultores vocantur, ut ex eorum consilio sententia profertur, & reo in secreto tribunali (non publico actu fidei) denunciatur.*

134. *Delinquens sese post unius testis depositionem detulit Inquisitoribus. In carcerem secretum non recluditur, sed lite contestata, & causa conclusa abiurat de leui, & ab audiendis Confessionibus priuatur, neque aliæ pœnæ ei imponuntur.*

135. *Quid si semel sollicitans ante ullius testis depositionem sese detulisset? Graviter reprehenditur, neque ultra punitur. Idem fit in casu, quo sollicitatæ personæ examinata negans, sollicitationem sibi factam esse.*

136. *Reus abnegat delictum duobus testibus singularibus probatum. Inquisitores inuestigant diligenter testium qualitatem, & animadvertunt, an aliquibus iudiciis verosimilibus suas depositiones comprobent; si sic repererint, etiam si reus neget, dummodo ob inimicitiam testes non repellant, illum damnant, ut abiuret de leui, & ab audiendis confessionibus abstineat.*

CAP V T VI.

De denunciatione, & testificatione in hoc Tribunali.

§. 1. 137. **A**N denunciatio facienda sit in casibus ad S. Inquisitionem pertinentibus; quando delator crimen probare non valeat? Ita planè; quia aliàs ratio casus adesset, cuius denunciatio obligatoria appareret; cum raro quis probare posset crimen, quod tam secreto assolent perpetrari.

138. *An filius teneatur in crimine hæresis patrem denunciare, vxor maritum, frater fratrem? Ad solum hæresis crimen*

hien denunciandum ius obligat cognatos, qui vna, eademque persona censentur.

139. *An quis teneatur denunciare complices? Non tenetur; quia nemo tenetur denunciare seipsum: si autem complices delicti denunciaret, seipsum proderet.*

140. *Excusat ne ad hanc denunciationem faciendam damnum amici? Ad denunciationem criminis hæresis non excusat, imò nec proprium damnum, nisi tantum esset, vt statum mutare cogeret.*

141. *Circa testificationem autem, aperias testium qualitatem. An inimicus capitalis rei sit admittendus in testem? Minimè, etiam in articulo mortis constitutus, etiam in tortura, etiam si sit reconciliatus, modò hæc reconciliatio sit recens; secus si inimicitia non est capitalis. Scio tamen etiam tunc fidem minuere quamlibet inimicitiam.* §. 2. Testificatio apud Tribunal.

142. *Quid si inimici capitalis consanguinei, aut subditi testimonium ferant? Non credendi, nisi legitimo adminiculo adiuuentur, vnde probabiliter constet, eos odio ad testandum minimè duci.*

143. *An excommunicati, infames, socii criminis, periuri, hæretici, domestici, familiares, consanguinei, mulieres, & minores quatuordecim annorum in testes admittantur? Ita quidem, & omnes sine tortura, propter difficilem delictorum ad fidem pertinentem probationem.*

144. *Est ne testis omni exceptione maior reputandus, is cui reus nihil opponit? Non eo ipso habendus talis, sed debent Inquisitores in eius vitam, conditionem, & qualitatem inquirere.*

145. *Cucurrit aliquando vnus testis inhabilis cum altero valde digno: potest ne huius dignitas alterius supplere defectum, vt faciant plenam probationem? Minimè, nisi cum vtriusque depositione aliæ circumstantiæ, & indicia concurrant.*

146. *An duo testes singulares valde digni, nobiles, & eximia persona possint facere plenam probationem? Existimo non posse quia singulares.*

147. *Poterit ne reus damnari propter multitudinem testium non idoneorum? Poterit etiam ad pœnam ordinariam. Sed ad hoc saltem quatuor non sufficiunt.*

148. *Quonammodo audiendi testes. Debent adesse duæ religiose personæ, non quidem professione, sed religionis zelo. Possunt ne hoc examen Inquisitores alijs committere? Non nisi nec testes ad ipsos, nec ipsi ad testes legitima causa accedere valerent.*

149. *In causa hæresis expedit ne testes cum reo confrontentur.* Licet in aliis causis expediat, in causa tamen hæresis non expedit reor.

150. *Testes in summario iudicio recepti sunt, & examinati in plenario medio præstato iuramento: debent ne iterum examinari, & ratificari?* Ita quidem, aliàs in iudicio fidem non efficiunt. Ad memoriam reuocò tunc non debere eis primam attestationem ostendi, vt appareat, an idem prius testentur.

151. *Possunt ne vniri plures testes singulares etiam de eadem hæresi diuerso tempore prolata?* Non quidem possunt, vt faciant plenam probationem. Scio contrarium probabile esse.

152. *Potest ne reus mala vita & fama pœna ordinari puniri, quando sunt duo idonei testes?* Potest. Attamen in præli Inquisitionis Hispanicæ nemo ad pœnam ordinariam damnatur, nisi per tres testes, contestes, idoneos.

153. *An possint testes recipi ad perpetuam rei memoriam ad Fiscalis instantiam, ita vt deponant testimonium, quod postea illis etiam absentibus, faciat fidem contra reum in plenario iudicio?* Possunt equidem; imò etiam per talem testem quis potest torturæ addici, si deponit verosimilia, & exhibet solidi rationem. Et hæc omnia in fauorem fidei.

CAPVT VII.

*Praxis circa materiam de Augustissimo Inquisitionis
Tribunali ex Societatis IESV
Doctoribus.*

- S. I. 154. *Num sit Inquisitorum potestas cumulatiua?* Minime, sed priuatiuam esse Molina asserit; neque enim tunc Episcopi de hæresi cognoscere, nec edicta fidei proponere possunt saltem in Regnis Hispaniæ.
- De In-
quisito-
rum po-
testate,
& iuris-
dictione.
Molin.
Azor.
Suar.
155. *Si Episcopi & Inquisitores incompatibilia præcipiant, v. g. vt reus eadem hora apud ipsos compareat, cuiam debet parere?* Affirmo ex Azorio magis Inquisitoribus, quam Episcopo teneri parere.
156. *Possunt ne Inquisitores libros hæreticos legere?* Solus potest, Suario auctore, generalis Inquisitor. Nec aliis hæc potest ex eodem Suario licentiam impertire.

157. *Poteß*

Examen II. De Tribunali S. Inquisitionis. 593

157. Potest Inquisitor generalis in irregularitate contracta ex heresi dispensare? Non posse idem Suarez testatur in odium Suar. delicti, quo tam aperto Marte fidei aduersatur.

158. Dixisti Inquisitores quomodocumque concurrant ad reorum condemnationem non fieri irregulares: rogo, an teneantur protestationem pramittere? Non teneri respondeo cum Auila; quia sic decretum Pauli IV. & Pij V. disposuit. Auila.

159. An possint munera accipere Inquisitores? Si pretextu Officij sui pecuniam extorqueret Clementinae secundae de haereticis teste Suar. incurreret excommunicationem. Porro Suar. tanta Inquisitoribus Hispaniae manuum puritas ut non solum munera, sed & esculenta, aut poculenta accipere prohibeantur; quia quidem lege & eorum Ministri tenentur.

160. Potest ne unus Inquisitor contra alium Inquisitorem procedere? Negatiue respondeo cum Suar. quia in parem Suar. non habet iurisdictionem.

161. Suppone quemdam miximè esse baptizatum, aut saltem inualide, sed communiter reputari baptizatum: an hic contra fidem delinquens possit haereticorum poena puniri? Azor. affirmat posse; quia in hac re plus operatur opinio, quam veritas. Iudico tamen Suarium probabiliter contrarium asserere, licet sentiam cum Azorio. Azor.

162. Dixisti confessum proprium delictum posse torqueri pro complicibus, cum adest semiplena probatio: num hac tortura aquae grauis futura sit? Cum Lessio assero leuiorem esse debere Less. re, quam ad proprium delictum extorquendum. Adiicio ex Del Rio, quando sic torquendus est, debere ad id condemnari Del Ri. cum clausula: circa prauiudicium probatorum; quae quidem hoc operatur, ut quamuis proprium iudicium iterum neget; nullum inde sit prauiudicium ad condemnationem.

163. An senes & pueri possint torqueri? Cum Sanchez, respondeo terreni quidem posse, sed non torqueri. Adde ex Del Rio nobiles caeteris paribus mirius torquendos quam alios; & Clericos quam laicos. Sanch.

164. Ut quis possit torqueri, sufficit deprehendi in eo mendacium, aut variationem quod ad circumstantias, seu qualitates delicti? Minimè sufficere Lessius docet, nisi alia indicia, coniecturae, & praesumptiones accedant. Less.

165. Inquisitor secutus opinionem probabilem probabiliore relicta, iussit reum torqueri: an subiaceat visitationi? Del Rio asserit propter hoc iuste quidem gestum minimè posse à Superiori ore puniri. Del Ri.

166. Num Inquisitores tradere possint quemuis saculari brachio

P p

Supremo

Molin. *supremo Inquisitionis Senatu inconsulto?* Non posse *Molina* affirmat; quia illud inter causas grauissimas computatur. Vnde ad memoriam reuoco quod asserui in Hispania Religiosum aliquem, aut nobilem, aut alia ratione insignem non posse comprehendere, nisi ex eiusdem senatus præscriptis, missis ad eum indiciis & probationibus gestis, vti *Palau* confirmat.

Azor. 167. *An sine Episcopo possint Inquisitores aliquem ad ab-
rationem cogere, aut ferre sententiam rei absolutoriam.* Primum negat *Molina*, secundum *Azorius*. *Quid si dissensio sit suffra-
giorum inter Episcopum & Inquisitores?* In Romana Inqui-
sitione causa ad Papam remittitur, in Hispanica ad Inquisito-
rem supremum, auctore *Molina*.

§.2. 168. *Cuinam applicantur Ecclesiasticorum delinquentium
bona?* In Hispanica Inquisitione Regio fisco applicantur,
quia Rex aliunde Inquisitoribus prospicit. Sic *Sanchez*.

Sanch. 169. *Debetur ne hæreticorum filijs sustentatio?* De iure non debetur. In Hispania tamen solet illis prospici, vt filij minores apud matronas honestas collocentur, filij arti applicentur mechanicæ; qui verò per valetudinem, vel ætatem nequeunt laborare, ex misericordia tenuia alimenta accipiant. *Sanchez* affirmat.

Sanch. 170. *Quando Inquisitores reuocant bona ab hæreticis post delictum alienata, tenentur ne emptoribus pretium restituant?* Negat *Vasquez* appositè.

Sanch. 171. *Qui contumaces fuere, id est, qui ter citati non comparuerunt, audiuntur ne comparentes postea?* Assero ex *Sanchez* audiendos si post annum compareant, quoad suam personam, non quoad bona confiscata.

§.3. 172. *Quidam Sacerdos Confessario amico mandat, vt sollicitet pro se pœnitentem: num huiusmodi mandans Sacerdos denunciandus sit?* Minimè; quia verba legis pœnalis (vti ait *Palau*) non sunt extendenda.

pal. 173. *Sacerdos quidam sit interpres Confessionis alteri principali Sacerdoti qui absoluturus est, huius ministerio Confessarius sollicitat pœnitentem: quæserim, num interpres Sacerdotis sollicitantium pœnas incurrat?* Respondeo ex *Fagundez* non incurrare; quia potiùs ex parte pœnitentis se tenet.

pal. 174. *Quidam Sacerdos non habens facultatem audiendi Confessiones fingit se habere, & fœminam in Confessione sollicitat: est ne denunciandus?* Ita planè; quia simplex Sacerdos potens absolueri de venialibus, aut de mortalibus aliàs confessoribus absolutè Confessarius est. Ex *Palai* doctrina.

Examen II. De Tribunali S. Inquisitionis. 595

175. An sit denunciandus qui in Confessione à pœnitente
viti domum, ut eò adducat concubinam, vel pecunias dandas
meretrici? Denunciandum esse affirmo ex Palao; quia Bulla Palao.
pœnas decernit Sacerdotibus sollicitantibus pœnitentes ad in-
venientia siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda.

176. Quidnam locus intelligendus est confessionarij nomine?
Non est opus esse locum ad hoc tantummodo ministerium
preparatum, ut aliqui volunt; quia decretum Gregorij ait,
in Confessario, aut in loco quocunque, ubi Confessiones Sa-
cramentales audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo.
Per Confessionarium intelligitur locus qui huic solummodo
ministerio deseruit. Per locum autem ad audiendam Confes-
sionem electum quicumque intelligitur locus qui ex professo
aut per transennam ad audiendam Confessionem eligitur.
Itaque si adest simulatio Confessionis, quicumque locus ubi
Confessio exauditur confessionarium reputatur; vitiatum
etiam quicumque locus à simulatione Sacramenti. Monia-
lium locutorium communis locus est ad quemcunque ser-
monem instituendum; at si Confessionis adfit simulatio, con-
fessionarium est; confessionarium autem, si non adfit simula-
tio Sacramenti quasi communis sacer locus existit, quia de-
cretum illud non editum in loci sacri reuerentiam augen-
dam, sed in odium simulationis Sacramenti.

177. Si mulat fœmina confiter: sufficit ne, ut Confessionis
adfit simulatio? Minimè, nisi simul et Confessarius audire.
Quid si ratum ipse habeat simulationem? Non sufficit; quia
absolute non simulat. Quid autem si ipse iubeat, fœminam si-
mulare, ut in confessionario clauso, ubi Confessarius non vi-
detur, sed sola fœmina speciem referat Confessionis? Profe-
cto simulatio fœminæ præcepta à Sacerdote, ipsius Sacer-
dotis simulatio est; unde sollicitans hoc habitu erit denun-
ciandus.

178. Aduocatur Confessarius ad lectum fœminæ agrotantis,
et simulans inibi audire Confessionem, sollicitatur. Denunciandus
est, quia in loco ad audiendam Confessionem electo, sollici-
tatur. Quid si fœmina agrotantem simulasset ad captandam
occasionem voluptatis ex pacto cum Sacerdote? Haud adest
Confessionis simulatio.

179. In Confessionario ipso Ecclesie collocato Sacerdos operi
sacrosancto vacat? Si non adest simulatio Confessionis ut cer-
tum est non adest, quia si aliquis testis adest, minimè opera-
bitur sacrilegio: denunciandus non est, tunc enim ex sa-
cilegio locus sacer violatur, non Sacramenti reuerentia.

180. *Fœminam ad Confessionem accedentem ante Crucis signum Sacerdos sollicitat, dilata in aliud tempus Confessionem vel id facit, quando ex illa iusta causa non potest pœnitentem absolueret: an sit denunciandus? Ita planè ex Palao; quia sollicitatio saltem fit in confessionario aut simulatione Confessionis, aut per Confessionis occasionem.*

Pal.

181. *Statim post Confessionem Sacerdos in cubiculum ducit puerum, eum sollicitat chirographum Confessionis ei traditur: denunciandus ne? Maximè; quia teste Castro Palao, iste casus ratione dependentiæ Confessionem includit.*

Pal.

182. *Propter audita in Confessione fœminam Sacerdos à templo discedentem post aliquod temporis interstitium insequitur & sollicitat. Denunciandum non esse reor; quia non est illa immediata dependentia Confessionem includens. Quid si statim insequatur? Ratione dependentiæ Confessionem includeret, si esset insecutio illa consequens Confessionis, vt Chirographi traditio pœnitenti. At quia illa insecutio dependens non est, nullatenus includere Confessionem puto. Sacerdos rogauit fœminam, vndenam, eius domus adesset, aut dixit se inuisum, & postea sollicitatit vel immediate insequens, vel post tempus accedens. Denunciandus non est, nisi animum futuram fœminæ ostendisset. Ipsa presumpsit sollicitationis gratia futura verba illa proferri. Si verba erant indifferentia, nec gestus inhonestus adfuit libidinis assertor iniquè fœmina iudicauit. Potuit enim tunc indifferenter loqui, & postmodum ex occasione illam sollicitare. Ex Castri Palai doctrina.*

Pal.

183. *Consensit fœmina sollicitationi: tenetur ne denunciare? Tenetur, ac si non præbuisset assensum, nec debet facti proprium delictum, nec ipsa aut Confessarius de hoc postquam interrogari. Quid si illa aut Sacerdos profiterentur? Tanquam impertinens ad Officium S. Inquisitionis haud est in acta referendum.*

184. *Audiu Confessarium fœminam sollicitasse, sed erat illi infima nota & fidei: teneor sub excommunicatione denunciare? Teneri te Castro Palao docet, etiamsi illud auditis sub secreti naturalis sigillo, ad boni scilicet communis abstructionem.*

Pal.

185. *Quoniam tempore denunciatio sit facienda? Respondeo ex Auila, & Fagundez, quocumque tempore durante toto anno; quia prius edictum durat, donec sequenti anno nouum promulgetur. Quid si negligentia Inquisitorum sequenti anno non promulgetur? Teneretur quilibet sub mortali & excommunicatione nihilominus denunciare; quia citat Sacerdotes*

Auila.
Fagund.

acerdotes sollicitantes sint de hæresi suspecti, semper sunt denunciandi, Palao authore. Pal.

186. *Ignoravit quis edictum.* Si tam terminus præfixus contra quem denunciare tenebatur, expiravit: ubi id rescit, teneatur, nisi infra similem terminum dierum, ac si tunc sibi edictum promulgaretur. Scio tamen *Suarium & Fillium* assentes statim teneri. Quod si ultra illum terminum obviatum impedimentum distulit, tenetur statim. Hæreo horum sententiæ; quia huiusmodi crimina ex dilatione denunciationis virus exerunt. *Præsumo me fore impotentem denunciare, quia absens ero.* Teneris peruenire. Suar. Filliuc.

187. *Si in ex viuis fœmina quantumvis honesta delatione haud esse Confessarium in carcerem detrudendum: requiro tamen num illa delatio sit sufficiens ad Inquisitionem?* Sufficiens planè est. Quod si inquisitione Confessarius levis admittatur, & malæ vitæ deprehendatur, poterit etiam capi; at sine duplicata testificatione nunquam recluditur.

188. *Timet quis ea denunciatione graue damnum vitæ, famæ, vel bonorum in se vel in consanguineis.* Asserit *Fagundez*, tunc a denunciatione excusari. Metus huiusmodi ponderetur gravitas. Fagund.

189. *Possunt ne Episcopi de hoc crimine cognoscere?* Post Bullam Gregorij XY. possunt extra Hispaniam, in Regnis Hispaniæ minimè separati ab Inquisitoribus possunt cognoscere, authore *Molina*. Imò & in locis extra Hispaniam, licet possint Episcopi de causa cognoscere, non tamen ferre sine Inquisitoribus sententiam non tantum condemnatoriam, ut ait *Molin.* sed nec absolutoriam, ut asserit *Azor*. Scio tamen Molinam de absolutoria sententia negare. *Lege Cast. Pal. tom. 1. tract. 4. d. 9. & Fagundez præc. 2. lib. 4. cap. 3. a quibus ferè omnia.* Molin. Azor.

EXAMEN III.

Circa materiam de virtute Spei.

CAPVT PRIMVM.

De Spei essentia, & Præceptis.

1. *Quid Spes?* Est virtus Theologica diuinitus infusa per quam certò expectamus futuram beatitudinem